

نگاهی به ۴ دهه فعالیت کاری و زندگی هاکوپیان،
کارآفرین ارمنی صنعت پوشاک کشور:

نماد پوشاک ایرانیان

از زمانی که شاه عباس صفوی بخشی از ارمنه را از کشورشان به ایران کوچ داد، این مهاجران که صنعتگرانی زبردست بودند در رشته‌ها و شاخه‌های مختلف صنعتی در شهرهای مهمی مانند تهران، اصفهان، تبریز، ارومیه و ... مشغول به کار شدند و توانستند کارگاه‌های مختلف زرگری، فلزکاری، بلورسازی و... را در ایران راه‌اندازی و تاسیس کنند و موفقیت‌های بسیاری به دست آورند. در این بین یکی از مشاغلی که ارمنه مهاجر تبریز بسیار در آن داشتند خیاطی و دوخت لباس بود؛ شغلی که حالا با گذشت بیش از ۳۰۰ سال از کوچ آنها به ایران هنوز در آن چیره‌دست هستند و مشهور.

در این بین البته نام برخی از ارمنه بیش از دیگران شنیده می‌شود که بدون شک سومبات هاکوپیان، بنیانگذار پوشاک مردانه هاکوپیان یکی از آنهاست. نامی که برای بسیاری از مردان ایرانی یاد و خاطره کت و شلوار عروسیشان را زنده می‌کند.

سومبات هاکوپیان متولد ۱۱ دی سال ۱۳۲۳ در تبریز است. او در دوران نوجوانی و از سال ۱۳۳۵ یعنی زمانی که ۱۲ ساله بود وارد حرفه خیاطی و تولید لباس و پوشاک شد و سال‌های بسیاری در کارگاه‌های مختلف کار کرد و تجربه اندوخت تا اینکه در سال ۱۳۴۶ (۱۱ سال بعد از شروع کار) با دریافت پروانه دوزندگی مردانه اولین کارگاه تولیدی خود را راه‌اندازی کرد. تاسیس این کارگاه در واقع همزمان بود با تحولات مهمی که در صنعت مد و پوشاک در جهان و به خصوص ایران عصر پهلوی در حال وقوع بود؛ در این سال‌ها علاقه جوانان به مدها و لباس‌های اروپایی افزایش چشمگیری یافته بود و دولت و حاکمیت نیز مردم را به استفاده از پوشاک نوین به خصوص کت و شلوار تشویق می‌کردند.

یکی از ابتکارات مهم سومبات هاکوپیان در این سال‌ها اجرای نخستین نمایش مد زنده در ایران

بود. او در اوایل دهه ۵۰ به عنوان طراح و خیاطی جوان، نمایش مد زنده‌ای برگزار کرد و مدسازی را در ایران پایه نهاد و همین موضوع هم باعث شد که خیلی زود و با وجود جوانی (۲۷-۲۸ ساله) مشتریان بسیاری پیدا کند و حتی شرکت‌های دولتی نیز برای دوخت لباس‌های ویژه به او مراجعه کنند.

او در این سال‌ها در کارگاه خود به جز گرفتن سفارش دوزندگی لباس‌های مردانه و زنانه‌ای مثل کت و شلوار، پیراهن، جلیقه و... از سال ۱۳۵۲ طراحی و دوخت یونیفورم برگزارکنندگان بازی‌های آسیایی در تهران، لباس‌های رسمی اعضای ارکستر سمفونیک تهران، یونیفورم کادر پروازی ایران ایر و فرودگاه‌های مختلف کشور و شرکت‌های مختلف نفتی را پذیرفت و این موضوع به شهرت بیشترش منجر شد اما برای هاکوپیان جوان سقف آرزو در همین حد نبود، او به دنبال این بود که بتواند روزی یک برند جهانی پوشاک در ایران راه‌اندازی کند و برای رسیدن به این هدف دید که نیاز به آموزش‌های لازم دارد و تجربه نمی‌تواند کافی باشد برای همین در نیمه‌های دهه ۵۰ با سفر به آلمان دوره آکادمی خیاطی مولر را که یکی از معتبرترین دوره‌ها در حوزه طراحی پوشاک در جهان محسوب می‌شود پشت سر گذاشت و بعد به ایران بازگشت و با جدیت بیشتر کارش را دنبال

کرد و در کنار طراحی و تولید انواع پوشاک در سال ۱۳۵۴ اولین ژورنال مد ایران را به نام «هوکرپ» منتشر کرد.

البته با نزدیک شدن به سال‌های پایانی دهه ۵۰ شمسی و با وقوع انقلاب و شروع جنگ و تغییر فضای فرهنگی کشور، برای چند سال هاکوپیان همچون بسیاری از صنایع دیگر با چالش‌هایی روبرو شد که سومبات هاکوپیان در گفتوگو با سایت تخصصی نخ و سوزن آن را این‌گونه تعریف کرده است: «واقعیت این است که در ابتدای امر برند ما به صورت سفارشی کار می‌کرد اما به مرور کار به صورت تولید انبوه رسید. البته مشکلات در این عرصه بسیار فراوان بود. در زمان جنگ بخش خصوصی با فشار زیادی روبرو شد. زیرا مواد اولیه به سختی وارد کشور می‌شد. البته من معتقدم که اگر به کاری ایمان داشته باشید، می‌توانید آن را پیش ببرید. ضمن اینکه مشکلات پس از انقلاب مختص ایران نیست بلکه این اتفاق در کشور فرانسه نیز افتاده است. با وجود مشکلات زیادی که در بخش تهیه مواد اولیه وجود داشت ما استانداردهای الزام را تغییر ندادیم. با تغییر این استانداردها می‌توانستیم مصرف مواد اولیه را کاهش دهیم، اما من معتقدم این کار اجحاف در حق مشتری است. این دوران با سختی‌های

اروپایی را از طریق تدوین جزوات تخصصی و حرفه‌ای آموزش دادم که در کل سیستم آموزش عالی در این رشته تحول چشمگیری ایجاد کرد. در پی این تحولات آموزشی در مقطع عالی، برای اولین بار رشته مهندسی پوشاک در دانشگاه امیرکبیر دایر شد که بار دیگر از من دعوت به همکاری به عمل آمد و من نهایت همکاری را انجام دادم و به مدت ۳ یا ۴ ترم در آن دانشگاه به آموزش دانشجویان پرداختم.»

علاوه بر اینها مطرح کردن ایده راه‌اندازی و تاسیس انجمن طراحان لباس و پارچه از دیگر فعالیت‌های اجتماعی سومبات هاکوپیان است، انجمنی که خود او به ریاست هیئت مدیره‌اش انتخاب شد. هاکوپیان برای بیش از ۴ دهه فعالیت در حوزه صنعت پوشاک کشور سال ۱۳۹۴ به عنوان پیشکسوت صنعت، معدن و تجارت و کارآفرین برتر کشور شناخته شد و از سوی معاون اول رئیس‌جمهور مورد تقدیر قرار گرفت. شرکت هاکوپیان دارنده نخستین گواهینامه مدیریت کیفیت و بیش از بیست جایزه بین‌المللی در صنعت پوشاک است. در حال حاضر شرکت

او همچنین در زمینه فعالیت‌های آموزشی با دانشگاه‌های شریعتی و الزهرا همکاری دارد و به تدوین و تدریس روش‌های نوین مدل‌سازی در پوشاک و تعویض روش‌های فرسوده و ناکارآمد می‌پردازد.

هاکوپیان درباره شروع تدریس در دانشگاه در مصاحبه‌ای با سایت باشگاه ثروت گفته: «تا دهه ۷۰ شرایط برای فعالیت بخش خصوصی همچنان محدود بود. در آن هنگام مدرسه عالی سمیه که امروز دانشگاه شریعتی است برای ارتقای سطح علمی خود در رشته الگوسازی و مدل‌سازی از من درخواست همکاری کرد که من آن را پذیرفتم و اولین دوره کلاس‌های ویژه را برای مدرسان آن مدرسه عالی برگزار و از این طریق یک سیستم نوین اروپایی را جایگزین روش‌های کهنه و فرسوده و غیرکارا کردم. چند ترم نیز به تدریس به دانشجویان پرداختم. مدتی بعد، از دانشگاه الزهرا دعوتی در همین زمینه دریافت داشتم و چند سالی در آن دانشگاه تدریس کردم و همان سیستم نوین

بسیاری گذشت اما سرانجام به گسترش رسیدیم. من معتقدم که باید به مشتری و کارکنان خودمان وفادار باشیم یعنی کیفیت را مدنظر قرار دهیم. ضمن اینکه بخش خصوصی باید روی پای خودش بایستد؛ من افتخار می‌کنم که تا امروز از کمک‌های دولتی بهره‌ای نبرده‌ام.»

با پایان یافتن جنگ، هاکوپیان بار دیگر به فکر توسعه کار افتاد و چندین سال زمینه‌چینی‌های لازم را انجام داد تا اینکه در دهه ۸۰ کارگاه خود را به واحدی صنعتی تبدیل کرد و ضمن تجهیز آن با فناوری‌ها و ماشین‌آلات روز، زمینه اشتغال‌زایی قابل توجهی را فراهم کرد.

همچنین در کنار این فعالیت‌ها، سومبات هاکوپیان برای به‌روزرسانی آموزش‌ها در صنعت طراحی و تولید پوشاک چند جلد کتاب تدوین و ترجمه کرد تا دانشجویان و علاقه‌مندان طراحی و تولید پوشاک از طریق آنها بتوانند با آخرین تحولات این حوزه آشنا شوند.

«نقش هاکوپیان در صنعت پوشاک ایران چه بوده است؟»

سومبات هاکوپیان در پاسخ به این سؤال که هاکوپیان در تحولات صنعت پوشاک چه نقشی داشته است، با بیان اینکه این بیشترین سؤالی است که از او پرسیده می‌شود، گفته: «من از نیمه دوم دهه ۴۰ وارد مد و مدسازی شدم و در اواخر آن دهه با یک آکادمی مد در اروپا ارتباط برقرار کردم و نشریات آن را به‌طور مرتب دریافت می‌کردم. این رابطه تا به امروز ادامه دارد. در اوایل دهه ۵۰ هنر مد و مدسازی به‌ویژه در پوشاک زنانه از طریق نمایش زنده مد در اماکن عمومی مانند سالن هتل‌ها، از کنج خانه‌ها خارج شد و به میان مردم آمد.

در اوایل دهه ۵۰ مدل‌های من به‌ویژه در رشته مردانه به روی صحنه آمد و در سال ۱۳۵۳ در فستیوال مد برگریز، مدل‌های من در طراحی و دوخت اول شد و در پی آن در سال ۵۴ با ارائه مجموعه‌ای از مدل‌های زنانه و مردانه، من گامی در مد لباس ایران برداشتم که تا آن زمان در ایران سابقه نداشت.

این گام جدید و بی‌سابقه اجرای یک نمایش

واحد صنعتی پوشاک هاکوپیان اولین و بزرگترین طراح و تولیدکننده تمام صنعتی پوشاک در ایران شناخته می‌شود. در سایت این شرکت نوشته شده: «با راه‌اندازی تکنولوژی هزاره سوم صنعت پوشاک در خطوط تولیدی شرکت هاکوپیان، هنر خیاطی با صنعت در هم آمیخته است. فرآیند تولید کت و شلوار و بیراهن در کارخانه‌های هاکوپیان در بومهن تهران انجام می‌گیرد. هاکوپیان برای تامین پارچه و مواد اولیه محصولات خود با برترین تولیدکنندگان از کشورهای ایتالیا، آلمان، انگلستان و ترکیه همکاری می‌کند. همچنین از همان ابتدا با هدف افزایش و تضمین کیفیت محصولات، کارشناسان هاکوپیان برای آموختن دانش نوین صنعت پوشاک به دوره‌های تخصصی مختلف مد و پوشاک در کشورهای اروپایی اعزام می‌شوند.»

هاکوپیان هم‌اکنون ۲۴ فروشگاه زنجیره‌ای در سراسر کشور و بیش از ۴۰۰ هزار مشترک دارد. همچنین یکی از ویژگی‌های جالب این شرکت استفاده از نیروهای جوان کارآموده و باسربستی کارشناس ایتالیایی است.

باشکوه و زنده مد برای اولین بار در ایران بود که آن را در هتل کنتینانتال تهران برگزار کردم. این نخستین بار بود که یک مدساز ایرانی به‌طور مستقل این نمایش را در چنین سطحی برگزار میکرد و شاید بتوان گفت که کلمه مدسازی برای اولین بار در ایران بر زبان‌ها جاری شد. این موضوع به‌طور گسترده توجه رسانه‌های داخلی و خارجی را به خود جلب کرد و من در گام بعدی با بهره‌گیری از مدل‌های ارائه‌شده در این نمایش اولین ژورنال رنگی مد ایران را به نام «هوکرپ» در همان سال چاپ و منتشر کردم.

موضوع انتشار این ژورنال و برگزاری نمایش زنده مد تحت پوشش اخبار بین‌المللی قرار گرفت و خبرگزاری رویترز نه‌تنها این خبر را به خارج

اندیشه بیش از پیش در اختیار دولت تقویت شد به طوری که در اوایل دهه ۶۰ کارخانه‌های لباس‌دوزی که عمدتاً قرار داشتند با تعطیلی مواجه شدند. ولی من با آگاهی از تاریخ انقلاب‌ها به ویژه از جنگ جهانی دوم، دریافتیم که چگونه بعد از جنگ و تثبیت انقلاب همه چیز به ویژه هنر طراحی لباس به شرایط عادی بازمی‌گردد و همچنین تجربه کشورهای اروپایی این پیش‌نگری مرا محقق کرد، با توجه به اعتقاد راسخ ما در پیشرفت این حرفه، برای جلوگیری از تعطیلی کارخانه‌های دولتی همکاری‌های موفقیت‌آمیزی انجام دادیم و علی‌رغم محدودیت‌هایی که برای بخش خصوصی در آن زمان جریان داشت ما از حرکت باز نایستادیم و با ابتکارات بسیار خلاقانه طرح‌های خود را در نمایشگاه‌های بین‌المللی بازرگانی که در تهران برگزار می‌شد ارائه کردیم.

غرفه‌های ما همیشه مورد توجه بازدیدکنندگان داخلی و خارجی قرار می‌گرفت و این امر ما را بیش از پیش به آینده امیدوار می‌کرد. همچنین در دهه ۸۰ که روزنه‌ای برای فعالیت بخش خصوصی گشوده شد، ما گام‌بی‌سابقه دیگری در مسیر فعالیت‌های گسترده خود برداشتیم که در سال ۸۱ به نتیجه رسید و شرکت هاکوپیان آخرین تکنولوژی هزاره

از کشور مخابره کرد، بلکه در مورد چند نمونه از مدل‌های ارائه‌شده اظهارنظر و از دیدگاه هنری اعلام داشت که بخشی از مدل‌ها، الهامی از لباس‌های دهه ۱۹۳۰ اروپا بوده است که برای این خبرگزاری بسیار تعجب‌برانگیز بود که یک طراح ایرانی در آن سال‌ها به تاریخ لباس اروپا نگریسته است. حتی دو مدل از لباس‌های تاریخی ایران الهام گرفته شده بود که مورد توجه ویژه‌ای قرار گرفت. با این اقدام رویترز، نام هاکوپیان از مرزهای ایران عبور کرد و به شهرت رسید»

او در ادامه گفته «علیرغم جوان بودن خود من و شرکت هاکوپیان، در بین مشتریان جایگاه ویژه‌ای به دست آوردیم و من به این نتیجه رسیدم که باید برای آینده یک برنامه بلندمدت طراحی و تنظیم کنم. این کار هم انجام شد ولی در سال ۱۳۵۷ انقلاب ایران به پیروزی رسید و طبق روال همه انقلاب‌ها، تغییرات در تمامی ابعاد به ویژه در بعد فرهنگی به وقوع پیوست و فرهنگ مصرف لباس به طور موقت تغییر کرد و عده‌ای به این باور رسیدند که مد و لباس به شکل آن روز در جامعه جایی نخواهد داشت. از طرف دیگر با شروع جنگ تحمیلی این

سوم را در طراحی و دوخت که در بسیاری از موارد عصر صنعتی را نیز پشت سر نهاده بود برای اولین بار به ایران آورد و با افتخار تمام این پروژه را در کمتر از دو ماه نصب و راه‌اندازی کردیم و به بهره‌برداری رساندیم.»

وی همچنین در گفت‌وگو با سایت تخصصی نخ سوزن، به جوانان که وارد صنعت پوشاک و طراحی می‌شوند؛ توصیه‌های ویژه‌ای کرده است: «نگوید نمی‌دانم چطور باید وارد بازار کار شد. طراحی موفق هستند که تنها به دانسته‌های دانشکده اکتفا نکنند. طراحی بسیاری از دانشجویان امروز ماشیه به کشیدن عکس است.

مسائل مختلفی در دنیای مد امروز وجود دارد که از آن باید بهره برد. باید ماشین، نخ و کلیه مواد اولیه این مسیر را بشناسید. اما این کار با دانشگاه امکان‌پذیر نیست بلکه باید وارد محیط کار شوید و تجربه بیاموزید و تحقیق کنید و با مراکز خارج کشور ارتباط برقرار کنید. راه این کار بسیار طولانی است اما جوانان امروز بسیار شتابزده هستند.»

منبع: نشریه آینده‌گر